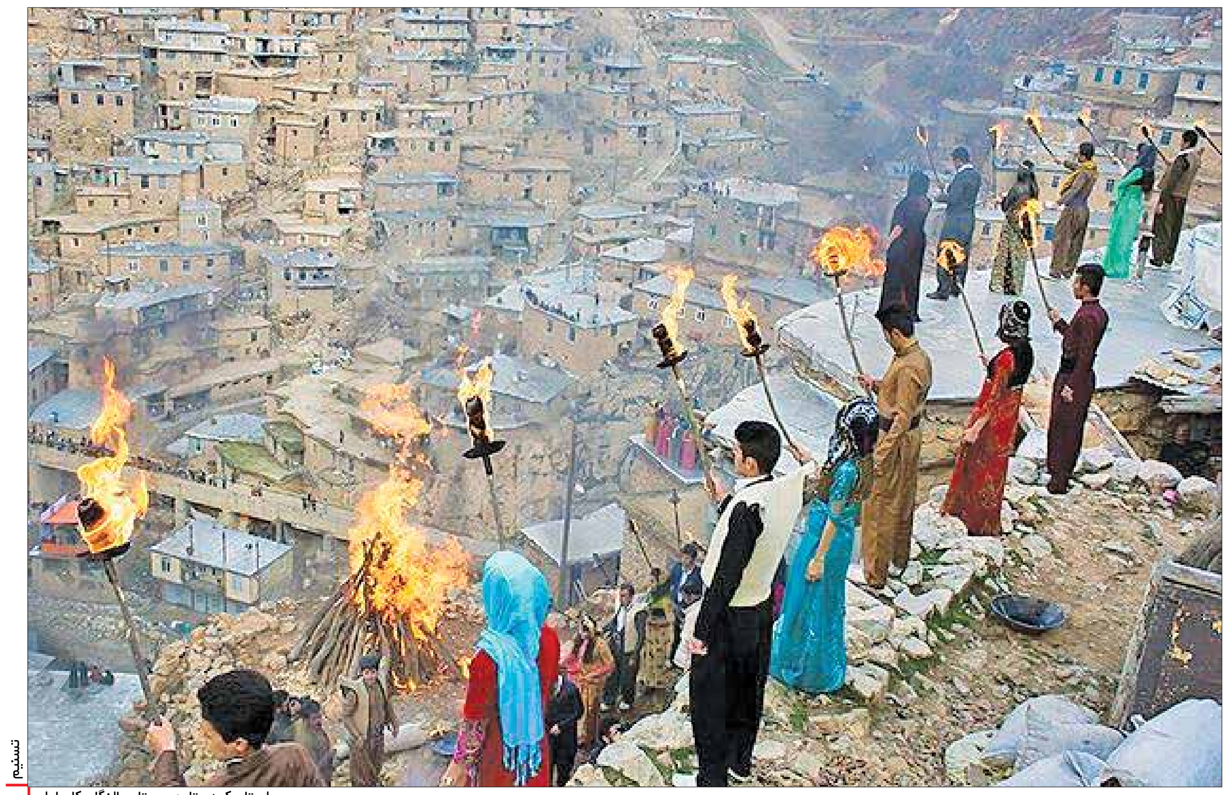
استان کردستان؛ روستای پالنگان کامیاران
تسنیم

آیین‌های نوروزی در تنگنای تهرانیزه شدن شهرستان‌ها

مشعل کاوه، نوید نوروز

محمد مطلق
دبیر گروه گزارش

سر شب هرکسی شالی بلند برمی‌داشت و به پشت بام می‌رفت و از خانه این همسایه به خانه آن همسایه، شالش را جلوی پنجره باز و روشن حیاط آویزان می‌کرد. صاحبخانه که از قبل طبقی پر از تخم مرغ رنگ کرده و سنجد و کشمش و گردو یا چند جفت جوراب و کاسه‌ای شکلات آماده کرده بود، مشتی هدیه به پر شال ناشناس می‌بست و داد می‌زد نوروزت مبارک به امید خدا سال دلخوشی باشد. تا همین سال‌های نه چندان دور که هنوز معماری شهرستان‌ها تهرانیزه نشده بود و پشت بام‌ها به هم راه داشت، در شمالغرب ایران از آذربایجان تا کردستان «شالگردش» یا «شال سالاماخ» به راه بود.

آنهایی که نامزد داشتند، یکی دو روز قبل یواشکی رنگ شال را لو می‌دادند؛ شال زرد با گل‌های ریز قرمز و ماه و ستاره بنفش. اگر آذری بلد باشید و حیدربابای شهریار را هم خوانده باشید حتماً آن بیت درخشان، خاطرتان هست که می‌گوید «چه رسم زیبایی است آویختن شال و عیدانه‌ای که به شال داماد می‌بندند» دخترخانم لابد هزار بار قبض روح می‌شد تا هدیه مخصوص را بی‌آنکه اهالی خانه بفهمند به شال نامزدش گره بزنند.

پیش از تهرانیزه شدن معماری شهری در شهرستان‌ها، پشت بام بخش مهمی از ساحت زندگی اجتماعی بود؛ از چوب زدن و گرد گرفتن فرش‌ها و آفتاب خوردن رختخواب‌ها بگیر تا جمع شدن زنان همسایه روی پشت بام برای تهیه خشکبار و آذوقه زمستان و گپ و گفت‌های دوستانه. چهارشنبه سوری مردم شهر به جای کوچه روی پشت بام آتش کوچکی می‌افروختند و از همان بالا برای هم دست تکان می‌دادند و عید مبارکی می‌گفتند. تهرانیزه شدن معماری شهری در شهرستان‌ها و روستاها، اول پشت بام را حذف کرد بعد بقیه رسوم و آیین‌های مربوط به پشت بام و درنهایت مفهوم همسایگی را.

یکی از این آیین‌ها رسم زیبا و چشم نواز عروسی بوبیپه، عروسی دم عید در کردستان است یا بهتر که بگوییم بود. داماد با شالی سرخ به پشت بام می‌رفت، چاقویی به لبه بام فرو می‌کرد و برای تماشاگرانی که دم در جمع شده بودند، سیب و انار می‌انداخت. گاهی هم نردبان می‌گذاشتند و عروس را نه از در که از پشت بام به خانه داماد می‌بردند.

آیین شالگردش در مناطق دیگری از ایران به‌صورت قاشق زنی هنوز هم اجرا می‌شود و طرفداران خودش را دارد. اما یکی از رسوم زیبایی که نوعی آیین نمایشی است و تا یکی دو دهه پیش در کردستان و کرمانشاه اجرا می‌شد، آیین میرمیران یا میر نوروزی است. از این حیث می‌توان گفت آیین‌های نوروزی جنبه‌های نمایشی، فرهنگی و انسانی عمیقی دارند که بشدت وابسته به زندگی و مشارکت اجتماعی هستند؛ یا مثل شالگردش همه همسایه‌ها را به پشت بام فرامی‌خوانند یا مثل میرمیران همه اهالی را به میدانی باز و فراخ در کنار روستا یا شهر.

میرمیران که معمولاً چوپان روستاست، این فرصت را دارد که در نوروز بر تخت سلطانی بنشیند، لباس حاکمان را بپوشد و با تاجی بر سر بر اریکه قدرت جلوس کند. میرمیران دو وزیر دارد؛ وزیر دست راست که احکامی عاقلانه و خیرخواهانه صادر می‌کند و وزیر سمت چپ که دستوراتی مسخره و خنده‌دار می‌دهد. میرمیران دستگاهی کامل از یک دولت با مسئولیت‌های مشخص دارد و می‌تواند همچون یک پادشاه واقعی عمل کند. جارچی‌هایش پیام او را بین مردم پخش می‌کنند و ترانه و سرود می‌خوانند و مشاعره می‌کنند. دستگاه حکومت میرمیران به این شکل تقسیم می‌شود؛ کهن وزیر که مشاور میر است و معمولاً پیرمردی است بزله گو و شوخ طبع، وزیر چپ و راست که شرح داده شد، میرزا که منشی و دبیر کاخ میر است و دستورات او را انشا می‌کند، مرد «کوپال زیوین» یا مردی که گرزی سیمین در دست دارد و مأمور ابلاغ دستورات میر است، «وشکه رن» یا دلقک که زنگوله به گردن می‌آویزد و با مسخره کردن دستورات میرمیران دیگران را می‌خنداند، خنجرزنان، رامشگران و...

یکی از رسوم نوروزی البته دید و بازدید و کنار گذاشتن کینه‌ها و دشمنی‌ها و تازه کردن دیدار با دوستان و آشنایان و نو کردن دوستی است که در مرکز همه آیین‌های نوروزی جایگاه ویژه‌ای دارد. دید و بازدید پیش از این در شمالغرب کشور و پیش از تهرانیزه شدن معماری شهری و کمرنگ شدن پیوندهای همسایگی به این صورت بود که اول صبح عید یکی از همسایه‌ها به خانه همسایه می‌رفت و هردو به خانه آن یکی همسایه و بعد هرسه به خانه دیگری تا جایی که همه همسایگان به اتفاق هم به خانه یکدیگر می‌رفتند. نزدیک ظهر در کوچه‌ها جمعیت بزرگی را می‌دیدی که از خانه‌ای بیرون می‌آیند و باهم به خانه‌ای دیگر می‌روند. با تغییر معماری شهری و از دست رفتن پشت بام و حیاط و سکوی دم در که معمولاً برای نشستن عابری خسته یا گپ و گفت‌های غروب همسایگان ساخته می‌شد، بخش مهمی از این مراسم و آیین‌ها از دست رفت و روابط اجتماعی نیز تغییر شکل داد.

نوروزخوانی یکی از آیین‌های زیبای نوروزی است که خوشبختانه هنوز در گیلان و مازندران زنده است. در این آیین نوروزخوان‌ها در کوچه و خیابان می‌گردند و در مدح نوروز و بهار شعر می‌خوانند و فرارسیدن عید را مژده می‌دهند. بچه‌ها دور و بر نوروزخوان‌ها جمع می‌شوند و با شعر و موسیقی و لباس آنها که گاه چند نفری به خواندن شعری مشغول می‌شوند، تفریح می‌کنند و بزرگترها هدیه یا پولی عیدانه به دست‌شان می‌دهند و چه کسی عزیزتر از نوروزخوان که به آن زیبایی مژده بهار و سر شدن زمستان را می‌دهد: «باد بهاران آمده/ نوروز سلطان آمده/ مژده دهید ای دوستان/ این سال نو بازآمده»

قیچی کردن آب چشمه توسط دختران دم بخت هم یکی از همان رسوم برافتاده است که معمولاً چهارشنبه سوری اجرا می‌شد. دختران روستا قیچی به دست به سمت چشمه می‌رفتند و در جمعی دخترانه با بگو بخند و به مدد آب روان گره از بخت خود می‌گشودند و عاشقانه‌های خود را به گوش چشمه زمزمه می‌کردند و همین طور فال گوش ایستادن که هنوز در برخی مناطق جغرافیای بزرگ نوروز از جمله قفقاز جنوبی و گنجه و باکو زنده است. نیت می‌کنی و پشت در فالگوش می‌ایستی. اگر گفت‌وگو خوش بود، نیتت برآورده می‌شود و اگر بد بود نه. فالگوش ایستادن یکی از نادر آیین‌های فردی نوروز است هرچند در این آیین نیز به مدد گفت‌وگوی جمع و حال و هوای دیگران به آرزوی خود می‌اندیشی.

نوروز تنها روزی نو برای زندگان نیست چنانچه آیین «جمعه آخرسال» در تمامی مناطق ایران و در هر شهر و دیاری با رنگ خاص خود به یاد درگذشتگان و آرامش روح اموات اجرا می‌شود. در این سنت دیرینه مردم به قبرستان‌ها می‌روند و فاتحه می‌خوانند و قبور را با آب و گلاب شست‌وشو می‌دهند. نذر و احسان برای رفتگان هم هست از پختن انواع حلوا بگیر تا آش‌های محلی که بین همسایگان و در قبرستان میان مردم پخش می‌شود.

در برخی مناطق کردستان مشعل کاوه آهنگر افروخته می‌شود و بر بلندای شهر یا روستا قرار می‌گیرد و بعد همچون همه ایرانیان خانه‌ها رفته و لباس‌ها نو می‌شود. ضحکاک زمستان مرده است. حالا وقت تازه کردن دیدار و نو کردن دوستی‌ها و نو شدن رؤیاها و آرزوهاست.

> یکی از رسوم زیبایی که نوعی آیین نمایشی است و تا یکی دو دهه پیش در کردستان و کرمانشاه اجرا می‌شد، آیین میرمیران یا میرنوروزی است. از این حیث می‌توان گفت آیین‌های نوروزی جنبه‌های نمایشی، فرهنگی و انسانی عمیقی دارند که بشدت وابسته به زندگی و مشارکت اجتماعی هستند؛ یا مثل شالگردش همه همسایه‌ها را به پشت بام فرامی‌خوانند یا مثل میرمیران همه اهالی را به میدانی باز و فراخ در کنار روستا یا شهر

جـــدول سـودوکو

ارقام ۱ تا ۹ را طوری در خانه‌های سفید قرار دهید که هر رقم در سطرها، ستون‌ها و مربع‌های کوچک ۳ در ۳ یکبار دیده شود

۳۶۲۶

آسان

		۶	۹	۴	۳		۸	
	۴							
		۹	۱	۲			۴	۵
۶		۷	۵			۲		
	۳	۲	۴		۱	۵	۷	
		۴			۹	۸		۶
۴	۱			۹	۲	۳		
							۲	
	۲		۸	۵	۷	۴		

متوسط

	۴		۹	۷	۲			
۲	۹			۵			۶	
		۸		۱				
								۶
۹	۷		۳	۶	۸		۲	۱
۳								
				۳		۹		
	۸			۹			۱	۴
			۱	۸	۶		۵	

سخت

								۷
			۵	۲	۹		۱	
			۶				۸	۵
	۱						۵	۹
۲				۴				۱
۳	۴						۷	
۸	۹				۵			
	۳		۸	۶	۱			
۷								

خیلی سخت

	۱		۸			۴		
		۵		۶				
۲					۱		۵	
		۶				۷		۳
۳				۷				۶
۷		۸				۵		
	۲		۷					۸
				۳		۲		
		۳			۹		۴	

حل جدول سودوکو شماره ۳۶۲۶

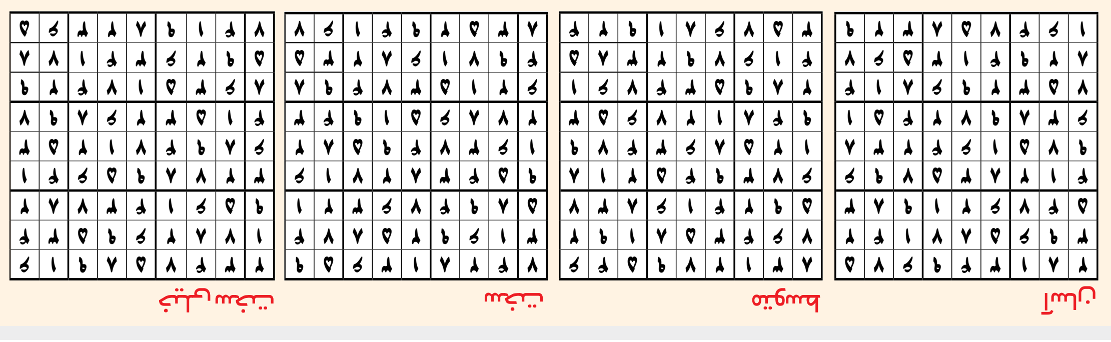

یک جـدول با دو شـرح

جدول روزنامه *ایران* دارای دو «شرح عادی و ویژه» است. در صورت تمایل به حل دو شرح ابتدا یکی از شرح‌ها را با مداد حل کرده و سپس با پاک کردن جواب شرح اول، به حل شرح دوم بپردازید.

۷۵۹۲

جدول عادی

افقی:
۱- پیام شادباش تمامی عوامل و دست اندرکاران روزنامه ایران به‌شما عزیزان به مناسبت آغاز سال نو- نیکی به رخ کشیدن
۲- جست‌وجوکننده- از هفت سین‌ها- روزنه ورخنه
۳- خانه‌خانه- گل شهیدان- گناهکار
۴- میوه هفت سین- تاقچه‌ای در دیوار- زیب و زینت- تنگی نفس
۵- میوه مربا!- نوعی مبل- پول چین
۶- کاشف گردش خون- امربه زدودن- پیشوای زرتشتی
۷- بی‌شک و شبهه- ساکنان کابل در طول دو هفته اول سال جدید، برای گردش به همراه خانواده به مناطقی که در آنها گل..... می‌روید، می‌روند- نمادی برای گندزدایی در سفره نوروزی
۸- پرواز کردن- خوراکی که برای نوروز در تاجیکستان پخته می‌شود- دوری ازیار
۹- حرف عصایی- نمایشنامه- رئیس جمهوری ابدی کره‌شمالی
۱۰- تاکسی ده نفره!- سرزمین- مشهور و بلند آوازه
۱۱- نماد پاکیزگی در سفره هفت سین- رازدان کم حرف- پارچه استریل
۱۲- گذرگاه- مدرن- یک عامی- بخشی از سوره
۱۳- جزو اصلی دید و بازدید نوروزی- بی‌صدایی- حنا
۱۴- آدمک جالیز- از هفت سین‌ها که نماد گندزدایی و پاکیزگی است- سینی از سفره هفت سین که آن را نذر هم می‌کنند
۱۵- سال ترکی- پهن کردن آن از مراسم نوروزی در کابل و شهرهای شمالی افغانستان به‌شمار می‌رود

عمودی:
۱- مخفف «عجل‌الله تعالی فرج» که با نام مهدی موعود می‌آید- غذای روز اول عید نوروز
۲- روزانه- بودنش بر سر سفره نوروزی باعث رونق می‌شود- اجراکننده
۳- شب پیش- چوب سوزاندنی- مجموعه تلویزیونی
۴- در پارک بجویید- واحد بوکس- لبه شمشیر- پژمرده
۵- بسیار حمله کننده- فراموشی- آخرین نازی
۶- اطراف دهان- معنی سخن- زنگ کلیسا
۷- صندلی تشریفاتی- مسلسل جنگی- کل وسراسر
۸- پارچه فروشی- خانه انسان اولیه- دودکش
۹- دست آموز- مسابقه تلویزیونی خانوادگی در حال پخش شبکه سه سیما- پاره و قطعه
۱۰- معلوم و آشکار- دره- دستگاه نساجی
۱۱- شخص نامعین- مسافر- آبزی نوروزی
۱۲- تابلوی لیختنستاین- حرف ندا- شیردل، نترس- آیین وسنت
۱۳- آبزی آهکی- شادی- فقرالدم
۱۴- بحد کمال نرسیده- وسط و بین- ساز «بابک جهانبخش»
۱۵- یکی از اجزای ثابت سفره‌های نوروزی بخصوص در زمان کهن- کلمه شگفتی

جدول ویژه

افقی:
۱- رسم نوروزی مردم «ترکمنستان»- صدای غذاخوردن
۲- جانوران دریایی- منزه و تبرئه شده- طعنه
۳- کلاه تمام لبه- کاسه چشم- پرنده سندباد
۴- قوت لایموت- صف و رده- گردشگر و توریست- بعد ازموعد
۵- سمت وسو- صنعت ماهیگیری- خانه‌های کلبه مانند مناطق کوهستانی
۶- بازخورد- کوبیدن و نرم کردن- مخفف چند
۷- جمیل- شاه پیشدادی- سرازیری
۸- نوعی سبد- ورودی خانه- ضد «درآمد»
۹- درنده زیبا- سیستم عامل رایانه- امر به نوشتن
۱۰- فیلم «بهرام بهرامیان»- سدی در استان «مرکزی»- رقص سنتی برزیلی
۱۱- عملی به‌جای وضو- بهترین شکل مصرف!- دریاچه «استرالیا»
۱۲- دیوار قلعه- هدیه ایام نوروزی!- جامد- جانب
۱۳- اندیشه- از مردم هرات- کاغذ سفت و ضخیم
۱۴- رامشی عهد ساسانی- فراوانی- آسیب
۱۵- بی حاصل- گلزن «فولاد خوزستان»

عمودی:
۱- حرف روسی- ... بر شما عزیزان فرخنده باد
۲- مرتفع‌ترین آن آنجل است- گل هفت سین- پسر مازندرانی
۳- پاییز- تخته نازک- گوشمالی دادن
۴- بست نواری لباس- از دروس دبیرستانی- عدد عنقا- دستیار هیتلر
۵- سیاهرگ- اثر «جامی»- برگ برنده
۶- دریا- موجودی واجد کلروفیل- روزانه
۷- زشتی، رسوایی- خارپشت استرالیایی- خیابانی در «تهران»
۸- معاون و دستیار- نرم‌افزار تایپ کامپیوتری- بدعهد
۹- فیلمی از «راماقویدل»- خوراک محبوب- نمدزین
۱۰- سایه زنی در نقاشی- اضافی، زیادی- حرف نشانه مفعول
۱۱- آسیب- پیشامد- ستاره شناس
۱۲- ریاضیدان نابغه- نفی ابد- وسیله حمل مصالح- سوره بیست و هشتم
۱۳- سفره طعام- الهه هندو- مالیخولیا
۱۴- ازدلدادگان تاریخ- جنس بعضی از ظروف- دستورها
۱۵- با این جشن باستانی به پیشواز نوروز می‌روند- کلام چوپان

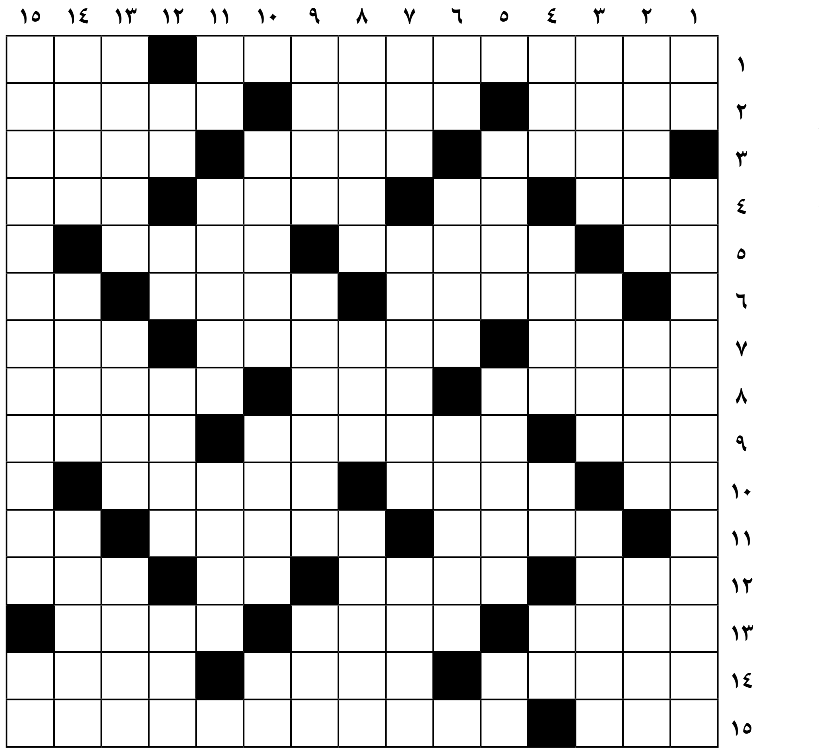

حل جدول عادی شماره ۷۵۹۱

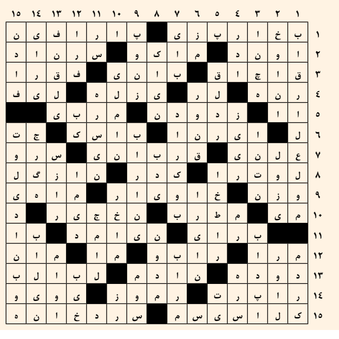

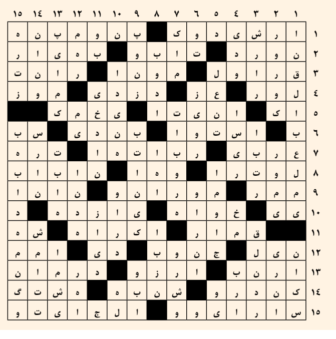حل جدول ویژه شماره ۷۵۹۱